

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice martie 2019

Anul III, nr. 6

Sondaj trimestrial
privind riscurile sistemice
Martie 2019

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2601-5331 (versiune *online*)

Cuprins

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice	5
Anexa 1 Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global	7
Anexa 2 Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor	8
Anexa 3 Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice	9
Anexa 4 Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice	19

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice

Similar evaluării anterioare, principalele riscuri cu potențial sistemic identificate la nivel internațional sunt reprezentate de: (i) reevaluarea primei de risc pe piețele financiare internaționale și efectele de contagiune, (ii) sustenabilitatea datoriei sectorului public și a celui privat, (iii) slăbiciunile persistente în situația bilanțieră a instituțiilor de credit, societăților de asigurare și fondurilor de pensii și profitabilitatea scăzută, alături de alte provocări structurale ale instituțiilor de credit și (iv) riscul de lichiditate din sectorul financiar-nebanancar cu posibile efecte de contagiune în sectorul financiar (Anexa 1). O serie de factori pot contribui la majorarea incertitudinii în cadrul economic actual: (i) amplificarea tensiunilor comerciale dintre SUA și China, (ii) dezechilibrele financiare ale Chinei sau (iii) procesul de ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană. În cel mai recent *Raport global asupra stabilității financiare*, FMI consideră că există circumstanțe propice acumulării în continuare de vulnerabilități, în contextul menținerii condițiilor de pe piețele financiare la un nivel acomodativ. În plus, riscurile asociate pieței imobiliare sunt apreciate ca fiind în creștere.

Conform chestionarului privind riscurile sistemice¹, cele mai mari instituții de credit din România au identificat în exercițiul curent un risc sever, patru riscuri ridicate și patru moderate.

Instituțiile de credit au identificat ca sever, pentru a doua oară consecutiv, riscul provenind din cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului. Băncile apreciază acest risc ca fiind dificil de gestionat și cu un impact foarte ridicat asupra sistemului financiar. Similar sondajului anterior, instituțiile de credit au fost consultate cu privire la posibilele implicații ale intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, cu modificările și completările ulterioare. Deși OUG nr. 114/2018 a fost modificată și completată de către legiuitori, instituțiile de credit și-au menținut în mare parte opinia cu privire la efectele acestei reglementări, însă impactul este în general evaluat mai moderat. Dintre potențialele efecte ale ordonanței sunt precizate: (i) reducerea profitabilității băncilor și implicit erodarea capitalului, (ii) limitări suplimentare pentru activitatea de creditare, (iii) concentrarea pieței bancare, (iv) limitarea unor inițiative de dezvoltare produse/procese în domenii precum digitalizarea, (v) ajustarea costurilor în diferite arii de activitate ale băncilor, (vi) posibile litigii cu consumatorii în ceea ce privește înlocuirea ROBOR cu noul indice de referință.

¹ În Tabelul 1 din Anexa 2 sunt prezentate opiniile băncilor cu privire la riscurile sistemice. În Anexa 3 sunt prezentate răspunsurile individuale ale băncilor, iar în Anexa 4 este detaliată structura chestionarului, precum și unele aspecte metodologice.

După importanță, următoarele patru riscuri sunt considerate ridicate de către instituțiile de credit: (1) riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, (2) riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe, (3) riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice și (4) riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental. S-a înregistrat o inversare din punct de vedere al importanței între riscul 2 și riscul 3, în sensul majorării importanței riscului de creștere a costului de finanțare, comparativ cu exercițiul precedent.

În categoria riscurilor sistemice medii, potrivit evaluărilor instituțiilor de credit, se regăsesc: (i) riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, (ii) riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației, (iii) riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială și (iv) riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare. Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației a fost revizuit în creștere, iar riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială în scădere. Poziția primului risc și cea a ultimului risc din acest clasament s-au menținut neschimbate, comparativ cu exercițiul anterior.

Anexa 1

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global

Tabel 1. Principalele riscuri identificate de BCE la adresa sistemului financiar european

1. Creșterea dezordonată a primei de risc
2. Preocupări privind sustenabilitatea datoriei
3. Afectarea capacității de intermediere a băncilor
4. Creșterea asumării de riscuri în sectorul financiar nebanca

Surse: BCE – *Financial Stability Review*, mai 2019

Tabel 2. Principalii factori destabilizatori la adresa stabilității financiare la nivel global

1. Dezechilibrele financiare din China și posibilele externalități
2. Fluxuri de portofoliu volatile către piețele emergente
3. Tensiunile comerciale globale
4. Datoriile sectorului corporativ din economiile dezvoltate
5. Legătura dintre sectorul de stat și sectorul financiar din zona euro
6. Riscurile la adresa pieței imobiliare

Surse: IMF – *Global Financial Stability Report*, aprilie 2019, IMF – *World Economic Outlook*, aprilie 2019.

Tabel 3. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România* (T1 2019), conform evaluării Băncii Naționale a României

	Tensionarea echilibrelor macroeconomice interne
	Riscul privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar
	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
	Structura și costul finanțării deficitului de cont curent și ale deficitului bugetar
	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental
	risc sistemic sever
	risc sistemic ridicat
	risc sistemic moderat
	risc sistemic redus

* Ordinea riscurilor este dată de importanța riscului, culoarea indică intensitatea riscului, iar săgețile indică perspectiva riscului în următoarele 12 luni.

Sursa: BNR

Anexa 2

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor

Tabel 1. Opinia băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar² pentru perioada martie 2019 – martie 2020

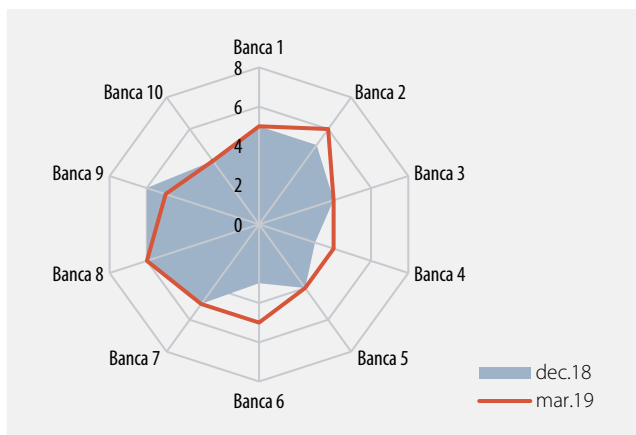
Nr.*	Risc sistemic la adresa sectorului financiar	Nivel curent al riscului**	Dificultatea de gestionare a riscului***
Risc 1	Cadrul legislativ incert și impredecibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar		
Risc 2	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și a IMM		
Risc 3	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)		
Risc 4	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice		
Risc 5	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental		
Risc 6	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)		
Risc 7	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației		
Risc 8	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)		
Risc 9	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului societăților nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung		
	risc sistemic sever/foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8)		
	risc sistemic ridicat/dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6)		
	risc sistemic moderat/gestionabil (valori absolute între 3 și 4)		
	risc sistemic redus/ fără probleme (valori absolute între 1 și 2)		
* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.			
** Culoarea indică nivelul curent al riscului, luând în calcul probabilitatea de materializare a acestuia și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.			
*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.			
Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestiune a acestuia relativ la exercițiul anterior (decembrie 2018), considerând un prag de materializare de 0,5 puncte.			

² Pentru structura chestionarului și detalii metodologice, a se vedea Anexa 4.

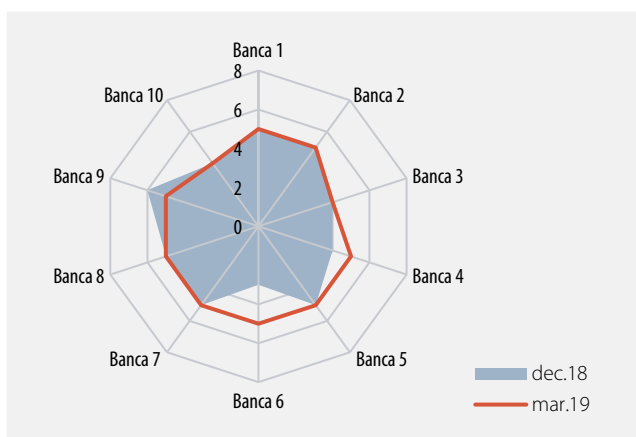
Anexa 3

Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice

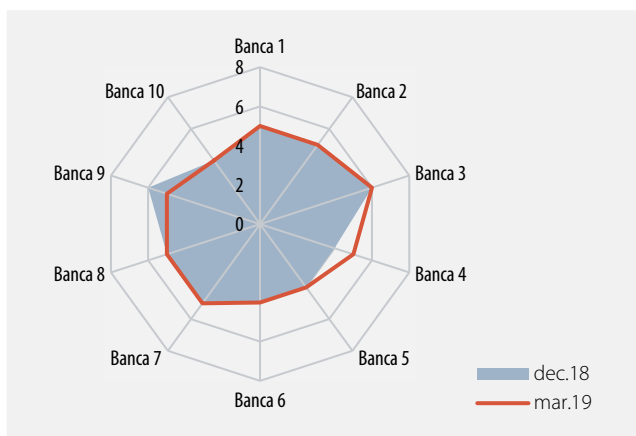
1. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice

Grafic 1a. Probabilitatea de apariție

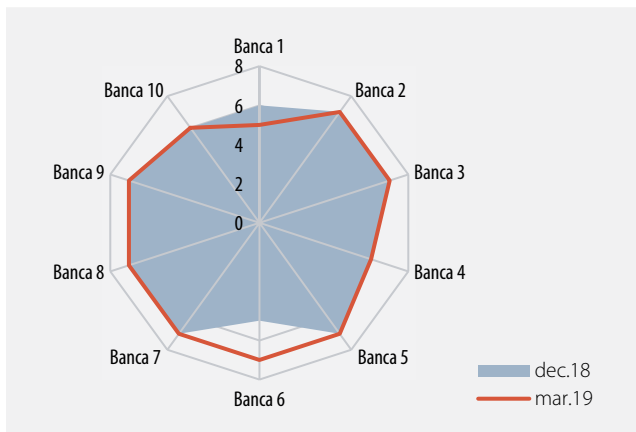
Grafic 1b. Severitatea impactului

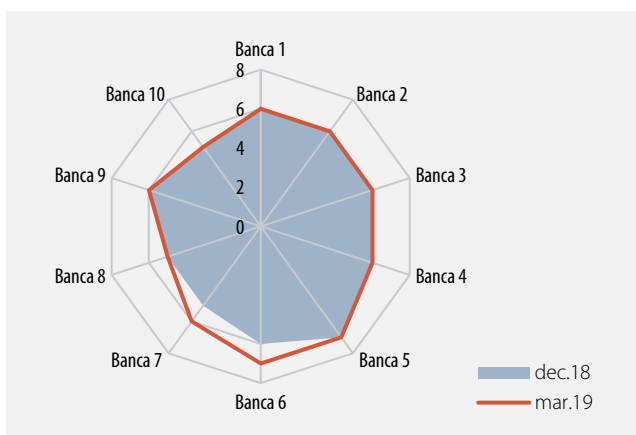
Grafic 1c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

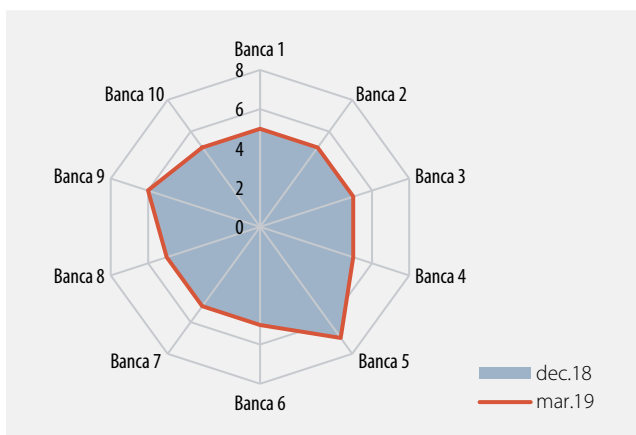
2. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și a IMM

Grafic 2a. Probabilitatea de apariție

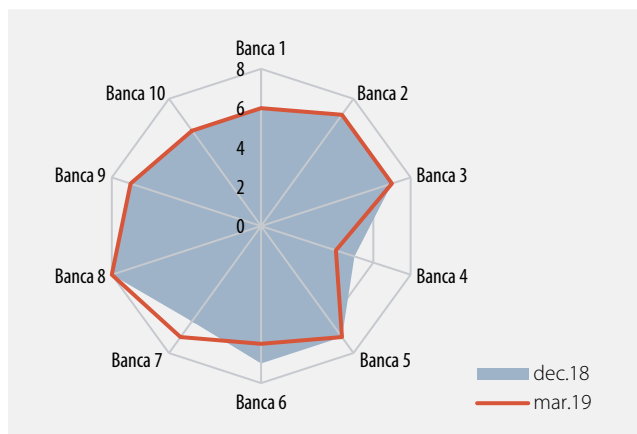

Grafic 2b. Severitatea impactului

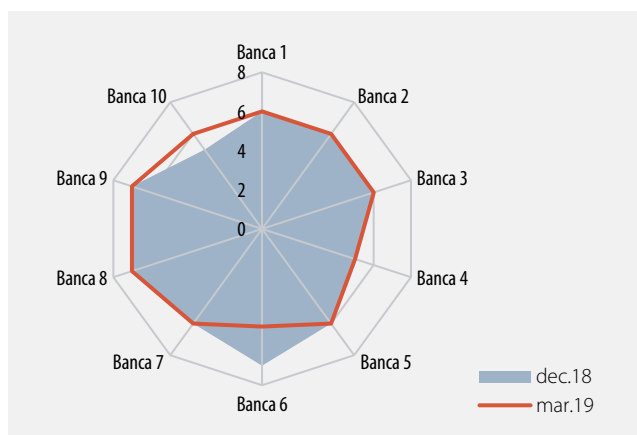
Grafic 2c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

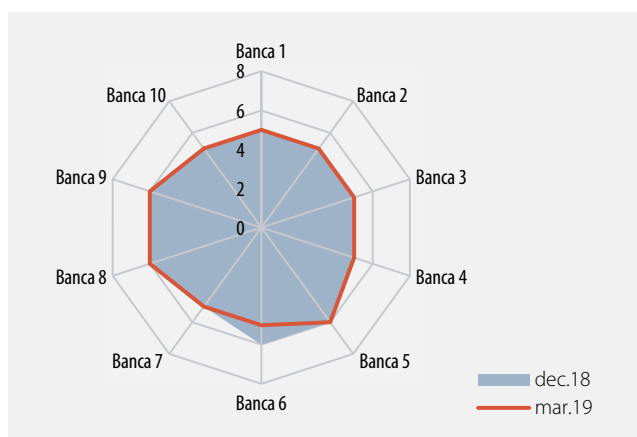

3. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

Grafic 3a. Probabilitatea de apariție

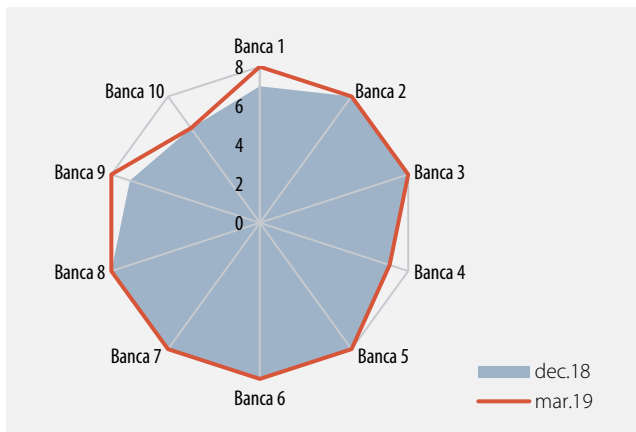
Grafic 3b. Severitatea impactului

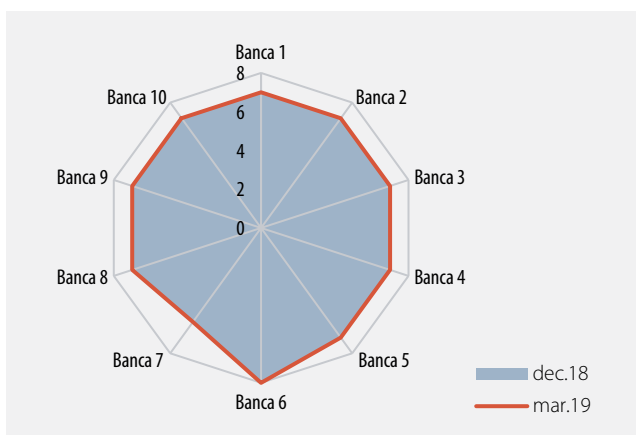
Grafic 3c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

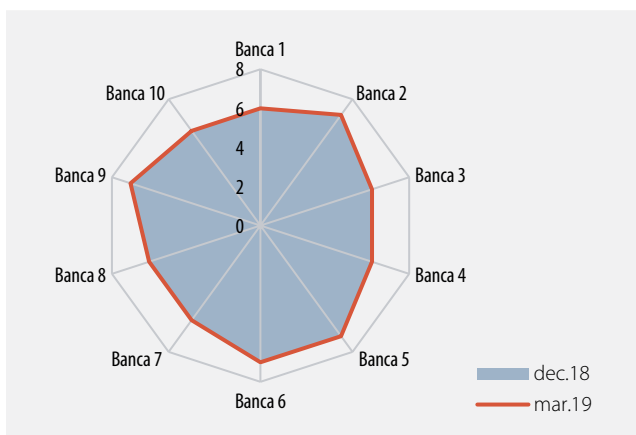
4. Răspunsurile băncilor referitoare la cadrul legislativ incert și imprevizibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

Grafic 4a. Probabilitatea de apariție

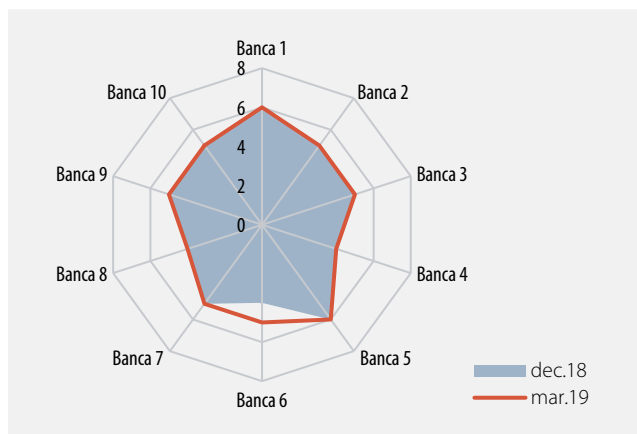
Grafic 4b. Severitatea impactului

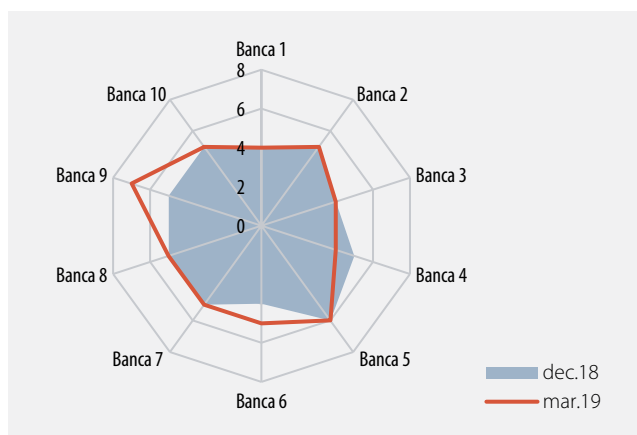
Grafic 4c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

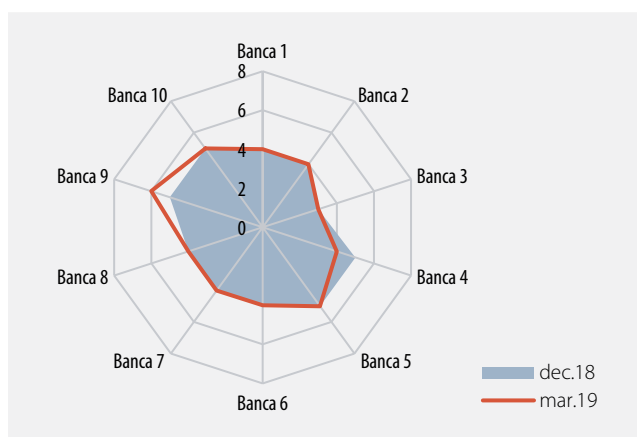
5. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental

Grafic 5a. Probabilitatea de apariție

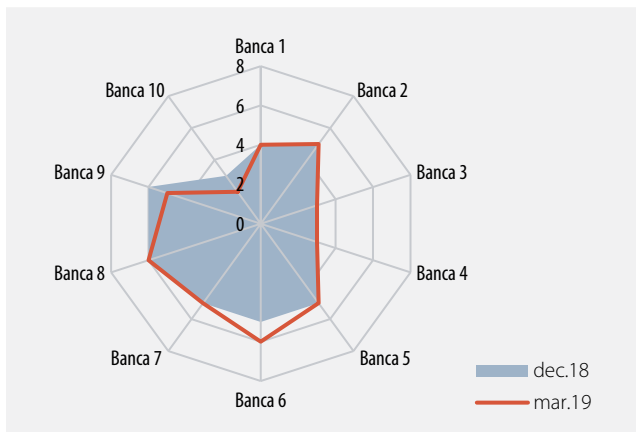
Grafic 5b. Severitatea impactului

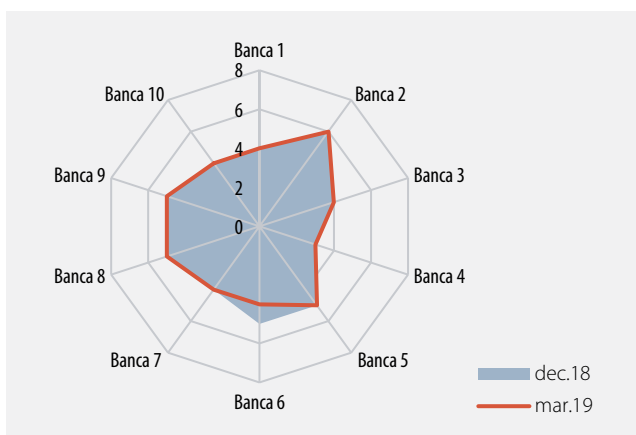
Grafic 5c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

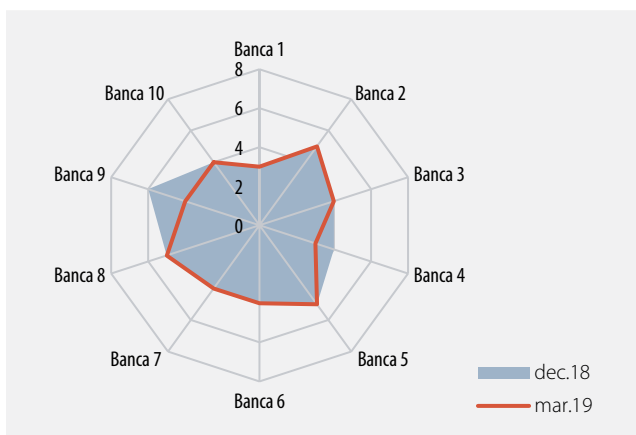
6. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)

Grafic 6a. Probabilitatea de apariție

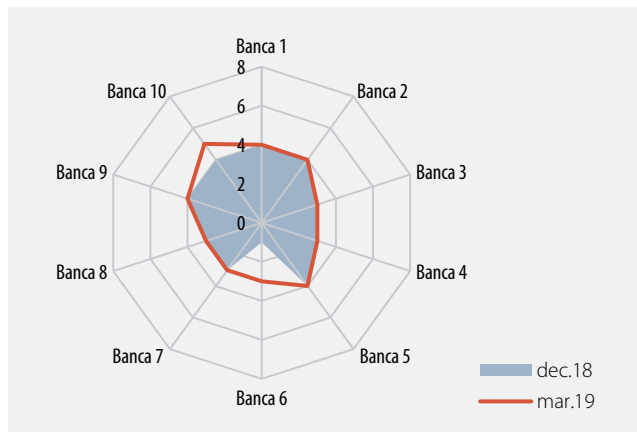
Grafic 6b. Severitatea impactului

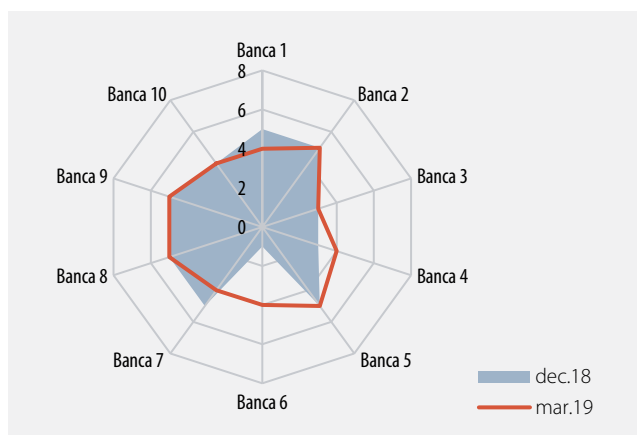
Grafic 6c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

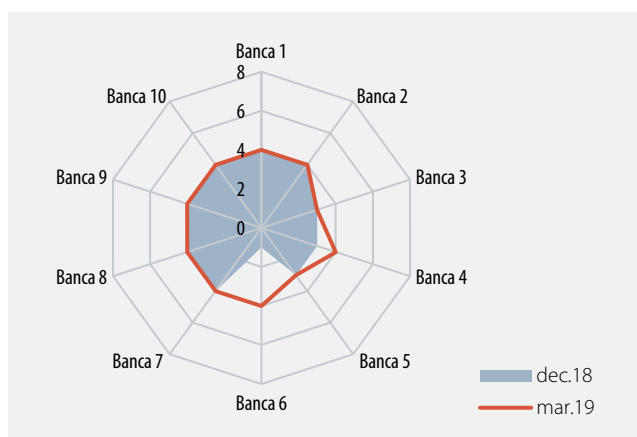
7. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației

Grafic 7a. Probabilitatea de apariție

Grafic 7b. Severitatea impactului

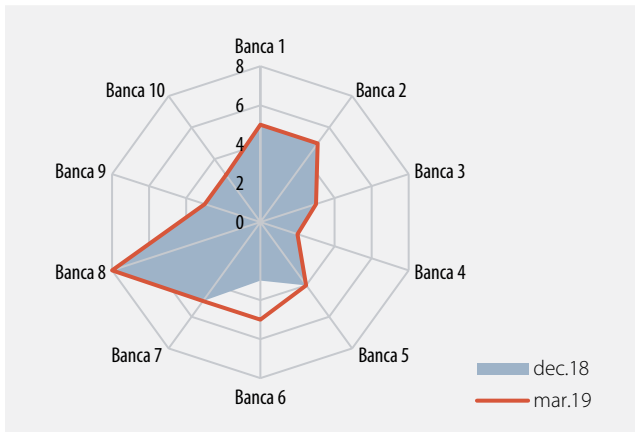

Grafic 7c. Dificultatea de gestionare

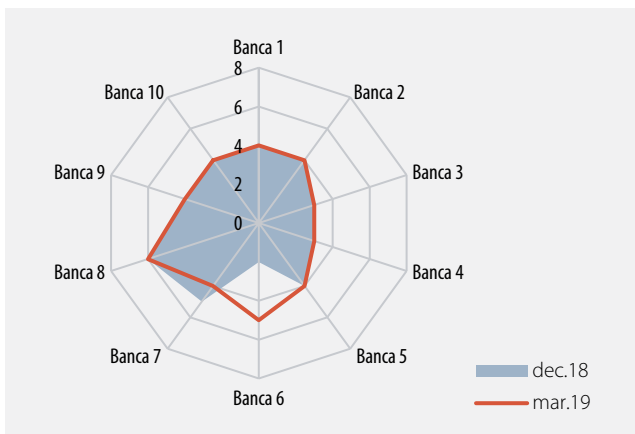
Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

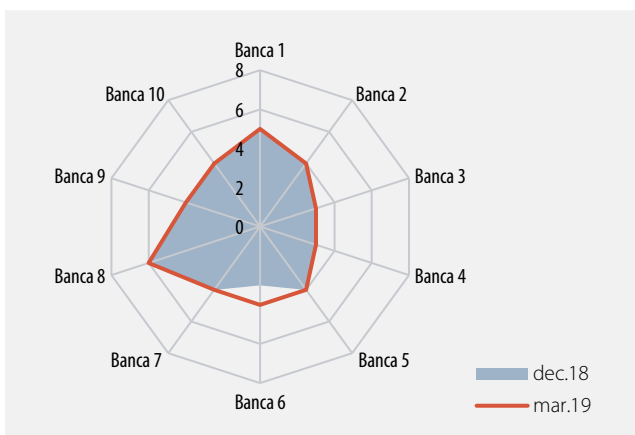
8. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8a. Probabilitatea de apariție

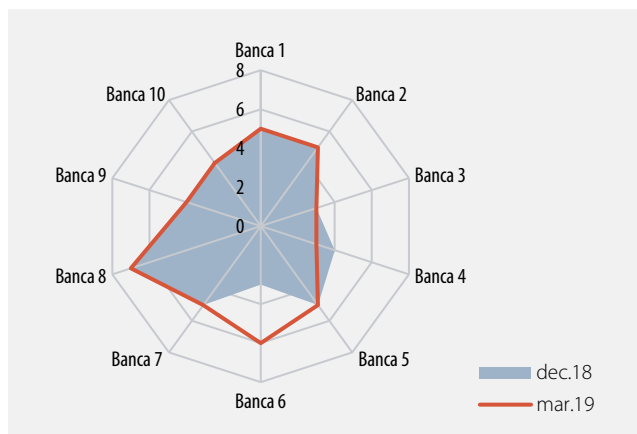
Grafic 8b. Severitatea impactului

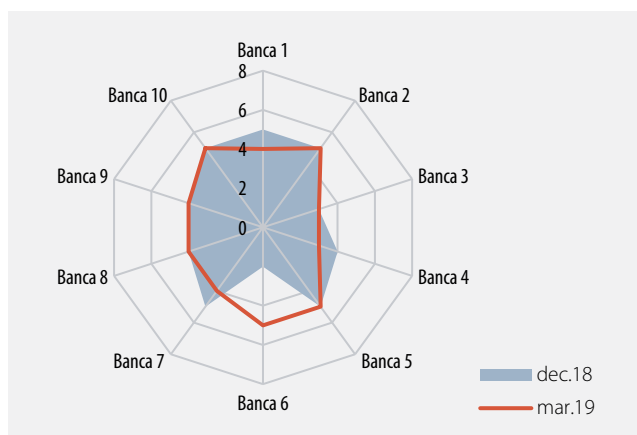
Grafic 8c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

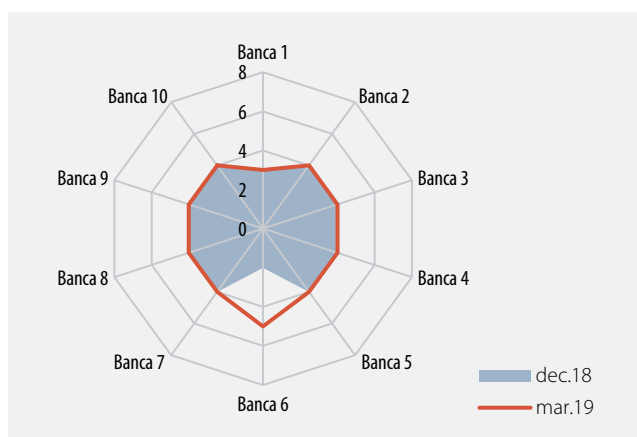
9. Răspunsurile băncilor referitoare la riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)

Grafic 9a. Probabilitatea de apariție

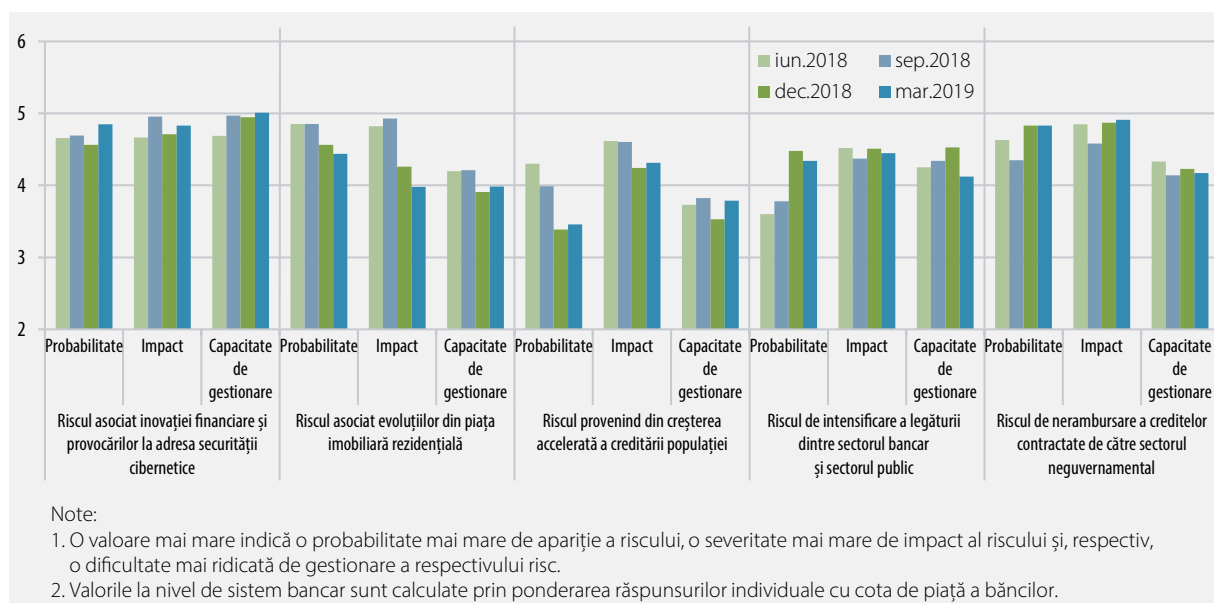
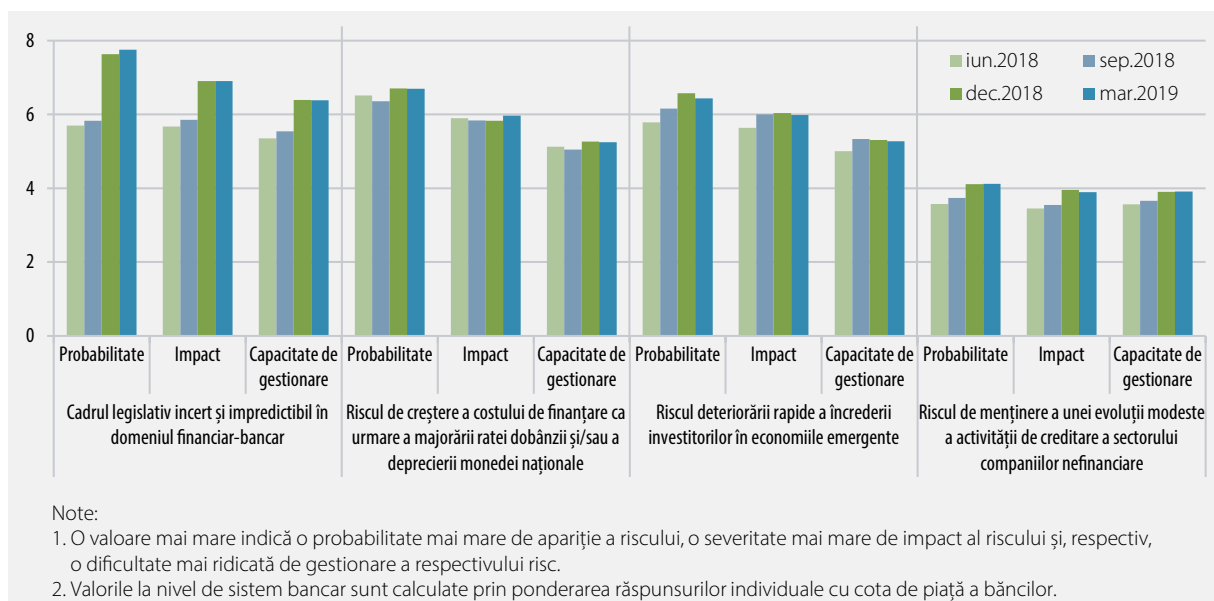
Grafic 9b. Severitatea impactului

Grafic 9c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

Grafic 10. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice

Anexa 4

Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice

Chestionar privind riscurile sistemice				
Denumirea instituției de credit:				
Data de referință: 31.03.2019				
Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „risc de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010).				
1a	Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-9 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 10 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră.			
Riscuri sistemice	Importanța riscului (A)	Probabilitatea de apariție a riscului (B)	Impactul potențial asupra sectorului bancar (C)	Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D)
1.	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice			
2.	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)			
3.	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației			
4.	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)			
5.	Cadru legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar			
6.	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)			
7.	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung			
8.	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și a IMM			
9.	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental			
10.	<p>Explicații:</p> <p>(A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 9, unde 1 este cel mai important risc, iar 9 este cel mai puțin important risc. Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D).</p> <p>(B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate, 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură.</p> <p>(C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Extrem de ridicată.</p> <p>(D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri <i>ex ante</i> pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.</p>			

1b	Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare considerați a fi necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a.
Clarificări/ Informații suplimentare	
1.	
2.	
1c	Vă rugăm să fundamentați din perspectiva instituției dumneavoastră posibilele implicații ale intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 19/2019 privind modificarea și completarea OUG nr. 114/2018, publicată în Monitorul Oficial nr. 245/2019, respectiv prevederile referitoare la instituirea taxei pe activele instituțiilor financiar bancare.

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la chestionarul privind riscurile sistemice. Sondajul este transmis celor mai importante 10 bănci din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau circa 85 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna februarie 2019. Chestionarul este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale acestor instituții.

Mecanismul analizei este următorul: BNR identifică riscurile care pot fi considerate sistemice și solicită băncilor să răspundă în ce măsură opinia lor este asemănătoare, cum ierarhizează respectivele riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar, care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care consideră că este probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, băncile au posibilitatea să propună riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor.

Scala folosită este de la 1 la 8, unde valoarea 1 reprezintă un risc cu o probabilitate de apariție nesemnificativă/fără probleme în a fi gestionat, iar valoarea 8 desemnează un risc cu o probabilitate de apariție sigură/care nu poate fi gestionat.

Abrevieri

BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CRS	Chestionar privind riscurile sistemice
IFN	instituție financiară nebanară
FED	Sistemul Federal de Rezerve al Statelor Unite ale Americii
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSB	Consiliul pentru stabilitate financiară
UE	Uniunea Europeană

